

ošiljeni tudi loki, ki vežejo prizidek od vmesne ladije, ki je pa nasproti stari cerkvi odprta s polkrožnimi loki. Tudi okna, ki so precej visoko, so polkrožna in so vanje vdelane cementne rešetke. Te so izvršene na čisto svojski način in predstavljajo nekakšno zmes antičnih in gotških oken.

Véliki oltar še ni dovršen. Nad preprosto kamnito menzo, ki je obdržala prvotno sliko menze, pride kovinski tabernakelj, nad njim pa prav tako iz kovine plastična skupina Boga s svetniki in angeli, vse v nekam umerjenih baročnih oblikah. Prava posebnost za naše razmere je pevski kor, ki je na desno ob oltarju, komaj za dober meter dvignjen nad tlakom ladije. Odpira se zadaj na hodnik, ki veže stari presbiterij z zakristijo. Prehod je poudarjeno okrašen s prosto stoječim stebrom, ki na videz pomaga nositi strop. Lesena ograja je preprosta in okusno v baročnem slogu izrezljana. Iz novega prostora vodi v staro cerkev več odprtín v steni, skozi katere se odpirajo slikoviti pogledi v vseh smereh. Ta slikovitost je poglobljena mikavnost nove celote, in velika Plečnikova zasluga, ki je znal staro tako smiselno povezati z novim, da ustvarja vtis organsko zraslega. Vmesna ladija tvori prav hvaležen prehod in počitek za gledalca. Vhoda sta dva, glavni je z Dunajske ceste, stranski pa skozi staro cerkev s pokopališča. Nekdanji glavni vhod je zazidan in so znotraj pod bivši kor postavili oltar.

Cerkvene stene so zaenkrat še iz sirovega betona in neposlikane. Če bodo kdaj kesneje okrašene ali obložene, bodo s stropom, ki bi ga bilo prav tako primerno poslikati, tvorile lepo skladno in toplo notranjščino. Tlak bo iz posebnega cementnega mozaika, sestavljenega iz precej velikih odlomkov žlahtnega pisanega kamna, ki prav uspelo posnema marmor. Novost za Ljubljano je centralna kurjava, ki je uvedena v cerkvi. Značilno je, da je to novost uvajal v prakso prav Otto Wagner, véliki Plečnikov učitelj.

Prava podoba bo podana šele, ko bo cerkev dovršena tudi v podrobnostih, zakaj prav v teh malenkostih in neznatnostih je Plečnik poseben mojster. Zaenkrat učinkuje poslopje samo kot gola arhitektonska gmota, ki pa ustvarja res mogočen in lep vtis. V deloma starinskih oblikah živi novo in sodobno občuteno delo, ki se z obstoječim zliva v celoto. Prav nič ni arhitekt delal sile staremu, še manj svoje zasnove uklanjal obstoječemu, vendar je dosegel živo skladnost. Jasnost v zamisli, odtehtana razmerja in preprosta plemenitost linij odlikujejo tudi to Plečnikovo delo. Slikovitost celote, skrbnost v podrobnem delu in lepota osnovnih oblik sta odlični znak tudi te njegove mojstrovine, ki temelji v neki, dejal bi, starokrščanski preprostosti in strogosti. V podrobnostih pa črpa ta samorasli umetnik iz baročne tradicije, ki mu je tako blizka, da se skoro zdi, da je prav on kot njen pozno rojeni naslednik poklican, da poveže minuloost preko sedanjosti z bodočnostjo in nam Slovencem ustvari na starem slonečo in iz davnega izročila rastočo lastno stavbinsko umetnost.

K. Dobida.

GLOSE

KATOLIŠKI ODGOVOR BREZ DOBREGA OKUSA. Finžgarjev odgovor v oktobrski številki katoliškega družinskega lista „Mladike“ na mojo gloslo „Franciscus Kralj — anathema sit“ je zgovoren, malce zafrkljiv, zopet pomirljiv — toda nikakor ne prepričljiv. Iskrenosti pogrešam. Finžgar se je previdno izognil mojim bistvenim očitkom.

Ublažil je prvotne očitke o „pomanjkanju srčne kulture“ in trdi, da njegovo ogorčenje ni imelo nobenega opravka s katolištvom. Poskuša dokazati, da so v Kraljevi knjigi opisi žetve, (deloma) svatbe, nespodobni in so „zadeva čuta, dobrega okusa, srčne žlahtnosti“. Če je Kralj napisal, da je ta ali ona ženjica opravila med delom svojo potrebo s slanim poduhom, da so postelje do jutra škripale, ne motijo ti stavki nikogar, kdor je knjigo prečital s pravilnim umevanjem „Moje poti“. Finžgar očitvidno še danes ne razume in ne občuti Kraljeve elementarne umetnosti, prav tako ne njegovega načina izražanja v pričujoči knjigi. Dokazi o „neresničnosti dogajanja“ pa so skorajda naivni. S popravkom Finžgar priznava, da so bili prvotni očitki vsekako baročno pretirani.

Osnovno pravilo poštene debate je gotovo medsebojno zaupanje in vera, da oba, ki se napadata, resnično tako mislita, kakor pišeta. Finžgar mi mora odpustiti, da ob njegovem odgovoru tega ne morem potrditi. Če mi Finžgar zatrjuje, da njegovo obregovanje nad Kraljevo „Mojo potjo“ nima nobenega opravka s katolištvom in z ničimer, „kar si je ta ljubi Juš vse iztuhtal“, je razumljivo, da bi moral „ljubi Juš“ verjeti, kakor stoji zapisano. Pa ne morem in ne bom. Za Finžgarjevimi vrsticami se prikriva še kaj, oziroma še marsikaj, kar Finžgar dobro ve, a povedati noče, in se je v stavkih „na oba spisa bi bilo treba načelno odgovoriti. Morda kdo drugi to opravi. Ta hip ne utegnem...“ prav za prav zarekel. Zato sem „ta hip“ enako prepričan o pravilnih izsledkih v glosi, kakor sem bil prej in bom poslej.

Odgovor v „Mladiki“ izpričuje, da bi si moral Finžgar glede „čuta, dobrega okusa in srčne žlahtnosti“ sam izprašati vest. Če domneva, da je „Kozak urejal Kraljevo knjigo in čutil napad kot svojo osebno bolečino“, se nedvomno moti. Svojo glosa bi bil napisal, če bi me bile na „Mojo pot“ opozorile šele Finžgarjeve vrstice. V kakšni žlahti sva Kraljeva knjiga in jaz, veva le midva sama. Ker ni urednik nikjer podpisan, nima pravilnega čuta, kdor nasilno brska za njim.

Finžgar je v odgovoru dvakrat okrcnil Franceta Kralja in mu pomolil pod nos neko privatno pismo ali dopisnico. Ali ne očituje ta način polemike na mojo glosa, ki je Kralj niti videl ni in niti zanjo vedel, izrazito pomanjkanje „dobrega okusa“, če ne tudi „srčne žlahtnosti“? Na isti način bi mogel sedaj Finžgarju naštet osebности, ki so mu narekovale njegove prvotne očitke, ker sem za te osebности na zelo privaten način zvedel in jih sedaj poznam. Da bi se „dobri okus“ v slovenski polemiki ohranil, ne bom zaenkrat Finžgarja posnemal.

Finžgar zatrjuje, da nima njegov napad na „Mojo pot“ nobenega opravka s katolištvom. Ali ni baš to katolištvo, da plava resnica globoko pod površino?

Juš Kozak.

OBZORNIK

Kongres ruskih pisateljev. Avgusta meseca se je vršil v Moskvi kongres ruskih pisateljev, ki so se ga udeležili tudi nekateri inozemski pisatelji. (Nemški pisatelj Heinrich Mann je poslal kongresu pozdravno pismo.) Po sve-

tovni vojni je bil to v Rusiji največji pisateljski kongres; združil je vse sodobne ruske pisatelje raznih smeri, ki so si sicer v zadnjih desetih letih močno javno nasprotovale. Postavil je trdno osnovo za uspešen razvoj nove ruske literature, ki za-